

Maria Tolppanen sd ym.

Lakialoite laiksi vakuutusopimuslain muuttamisesta

Eduskunnalle

YLEISPERUSTELUT

Lakialoitteessa esitetään muutettavaksi vakuutusopimuslakia. Muutoksella rajattaisiin vakuutusenantajan mahdollisuutta kieltäytyä myöntämästä kotivakuutusta vakuutuksenhakijan maksukyvyttömyyden perusteella. Sen sijaan ohjattaisiin vakuutusenantajaa käyttämään lain mahdollistamia keinoja tällaiseen tilanteeseen liittyvien taloudellisten riskien torjumiseksi. Lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi uutena tällaisena keinona mahdollisuus tietyin edellytyksin edellyttää vakuutusopimuskauteen kohdistuvien maksujen maksamista ennen vakuutusopimuskauden alkua.

Aloitteen tavoitteena on parantaa luottotietonsa menettäneiden mahdollisuutta saada kotivakuutus ja tätä kautta heidän edellytyksiään hakea vuokra-asuntoa. Käytännössä vuokra-asuntomarkkinoilla edellytetään yleensä vuokralaiselta voimassa olevaa kotivakuutusta. Samalla vakuutusenantajat usein kieltäytyvät myöntämästä kotivakuutusta luottotietonsa menettäneille. Tätä ongelmaa on pyritty poistamaan aikaisemmilla vakuutusopimuslain muutoksilla, mutta niiden vaikutus ei ole ollut toivottu. Vakuutusopimuslaki sinänsä tarjoaa vakuutusenantajalle mahdollisuudet suojautua vakuutuksenottajan maksukyvyttömyydestä johtuvia taloudellisia riskejä vastaan, joten kokonaisuutena ei ole vakuutusenantajien kannalta kohtuutonta vahvistaa näiden velvollisuutta tarjota kotivakuutuksia myös luottotietonsa menettäneille.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

6 b §. Ehdotetussa uudessa pykälässä säädettäisiin rajoituksista hylätä asuinkäytössä olevaan huoneistoon tai rakennukseen liittyvä vahinkovakuutushakemus hakijan maksukykyyn liittyvien syiden perusteella.

Asuinkäytössä olevaan rakennukseen tai huoneistoon liittyvällä vahinkovakuutuksella tarkoitetaan ns. kotivakuutusta eli vahinkovakuutuskokonaisuutta, johon voi kuulua esimerkiksi rakennukseen ja asuinrнтаimistoon kohdistuva esinevakuutus sekä vastuuvakuutus. Tällaisen vakuutuskokonaisuuden tarkka sisältö määräytyy vakuutusenantajan omassa tuotekehityksessä, mutta olennaista on, että kielto hylätä vakuutushakemus koskisi niitä tavanomaisia kotivakuutuksia, joita vakuutusenantaja normaalisti markkinoille tarjoaa.

Lakialoite LA 31/2018 vp

Pykälä koskisi tilanteita, joissa vakuutuksen hakijana on kuluttaja tai kuluttajaan 3 §:n 2 momentin mukaan rinnastettava. Tällaisen hakijan tekemää vakuutushakemusta ei saisi hylätä sillä perusteella, että vakuutuksenhakijalla on luottorekisterissä maksuhäiriömerkintöjä tai muiden vastaavien hakijan maksukykyyn liittyvien perusteiden vuoksi, mikäli vakuutuksenantaja voisi kohtuullisin järjestelyin suojautua vakuutuksen hakijan maksukyvyttömyydestä aiheutuvalta taloudelliselta riskiltä olennaisilta osin.

Vakuutuksenantajilla on perusteltu tarve suojautua sitä riskiä vastaan, että vakuutettu ei maksa vakuutusmaksua. Lähtökohtaisesti vakuutusyhtiöllä on tällaisena suojautumiskeinona käytössään lain 11 §:n 3 momentissa säädetty mahdollisuus vaatia etukäteistä maksua vakuutussuojan voimaan tulon ehtona. Lisäksi tässä lakialoitteessa esitetään lisättäväksi vakuutussopimuslakiin uusi 38 a §, joka mahdollistaisi maksun vaatimisen etukäteen myös seuraavien vakuutuskausien osalta, aina ennen kunkin vakuutuskauden alkamista. Näin vakuutuksenantajalla olisi mahdollisuus irtisanoa vakuutus heti vakuutuskauden alusta, mikäli maksu laiminlyödään. Näiden järjestelyiden avulla vakuutuksenantaja kykenisi useimmissa tilanteissa rajaamaan itselleen muodostuvaa taloudellista riskiä ja torjumaan tilanteen, jossa se vastaa vakuutetun vakuutuksesta vastiketta.

Vakuutuksenantaja ei siis voisi hylätä vakuutushakemusta, mikäli se 11 §:n 3 momentin sekä ehdotetun uuden 38 a §:n mukaisin tai muin vastaavin järjestelyin voisi suojautua olennaisilta osin vakuutuksenhakijan maksukykyyn liittyvää riskiä vastaan. Olennaisilta osin suojautuminen tarkoittaisi, että vakuutuksenantajan riskit rajautuisivat lähinnä maksujen perimisestä, vakuutuksen irtisanomisesta ja vastaavista toimenpiteistä aiheutuviin ylimääräisiin kuluihin, mutta vakuutuksenantaja voisi estää tilanteen, jossa vakuutussuoja on pidempiä aikoja voimassa ilman vakuutusmaksun maksamista.

Lisäksi hylkäämiskiellon ehtona olisi, että vaatimus näiden järjestelyiden käytöstä olisi haetun vakuutuksen laatu ja muut olosuhteet huomioon ottaen vakuutuksenantajan kannalta kohtuullinen.

Ehdotettu sääntely ei muuttaisi vakuutushakemusten hylkäämistä koskevaa sääntelyä muilta osin, vaan vakuutushakemus voitaisiin yhä hylätä muilla lain ja hyvän vakuutustavan mukaisilla perusteilla.

38 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi viittaus uuteen ehdotettuun 38 a §:ään. Lisäys merkitsisi rajattua mahdollisuutta poiketa vakuutusehtoihin sovitun määräyksen nojalla säännöstä, jonka mukaan myöhempiä vakuutusmaksukausia tai vakuutuskausia koskevia vakuutusmaksuja ei tarvitse suorittaa ennen vakuutusmaksukauden tai vakuutuskauden alkamista.

38 b §. Ehdotettu pykälä olisi uusi. Siinä säädettäisiin vakuutuksenantajan mahdollisuudesta tietäen edellytyksin vaatia uuteen vakuutuskauteen kohdistuvia vakuutusmaksuja 38 §:ssa aikaisemmin säädetystä poiketen jo ennen vakuutuskauden alkamista.

Pykälä liittyisi ehdotettuun uuteen 6 b §:ään. Kun vakuutuksenantaja ei pääsäännön mukaan voisi kieltäytyä myöntämästä vakuutusta vakuutuksenhakijan maksukykyyn liittyvien syiden perusteella, olisi vakuutuksenantajilla korostettu tarve suojautua vakuutetun maksuhäiriöistä aiheutu-

Lakialoite LA 31/2018 vp

vaa riskiä vastaan. Vakuutuksenantaja voi lain 11 §:n 3 momentin perusteella tietyin perustein vaatia käteismaksua vakuutussuojan voimaantulon ehtona. Ehdotettu 38 a § laajentaisi vastaavan mahdollisuuden koskemaan myös vakuutussuojan voimassaolon jatkumista vakuutusmaksukausien vaihtuessa.

Etukäteismaksun aikaisin mahdollinen eräpäivä voisi olla kuukauden ennen uuden vakuutuskauden alkua. Laskuun sovellettaisiin 38 §:n mukaista kuukauden maksuaikaa, joten se voitaisiin lähettää kaksi kuukautta ennen vakuutuskauden alkua. Mikäli laskua ei maksettaisi, jäisi vakuutuksenantajalle aikaa 39 §:n mukaisesti irtisanoa vakuutus ennen uuden vakuutuskauden alkua.

Velvollisuudesta maksaa vakuutuskauteen kohdistuva vakuutusmaksu ennen vakuutuskauden alkua pitäisi olla määräys vakuutusehdoissa vakuutussopimusta solmittaessa, eikä sitä voitaisi ottaa vakuutusehtoihin myöhemmin vakuutusehtojen muutoksella. Ehto voitaisiin ottaa vakuutusehtoihin vain erityisestä syystä, joka liittyy vakuutetun maksukykyyn ja siitä vakuutuksenantajalle seuraavaan erityiseen tarpeeseen suojautua vakuutetun maksuhäiriöitä vastaan. Ehto voitaisiin siis ottaa esimerkiksi, jos vakuutusta haettaessa hakijalla on maksuhäiriömerkintöjä tai hakija on aikaisemmin laiminlyönyt maksujaan tavalla, joka on johtanut vakuutuksen irtisanomiseen.

Tällaisen määräyksen ottaminen vakuutusehtoihin ei näissäkään tilanteissa saisi olla automaattista, vaan siinä tulisi käyttää tapauskohtaista harkintaa liittyen vakuutuksen hakijan valmiuksiin suoriutua maksuvelvoitteistaan. Maksuhäiriömerkintä voi johtua hyvin moninaisista syistä, eikä sen perusteella välttämättä voi päätellä mitään vakuutuksen hakijan kyvystä tai halusta hoitaa vakuutusmaksunsa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

vakuutussopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutussopimuslain (543/1994) 38 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 426/2010, sekä
lisätään lakiin uusi 6 b ja 38 a § seuraavasti:

6 b §

Maksukyvyttömyys hylkäysperusteena

Vakuutuksenantaja ei saa hylätä kuluttajan tai kuluttajaan 3 §:n 2 momentin mukaan rinnastettavan asuinkäytössä olevaan rakennukseen tai huoneistoon liittyvää vahinkovakuutusta koske-

Lakialoite LA 31/2018 vp

vaa vakuutushakemusta sen vuoksi, että vakuutusta hakevalla on luottotietorekisterissä maksuhäiriömerkintöjä, eikä muutenkaan vakuutusta hakevan maksukykyyn liittyvien tekijöiden vuoksi, mikäli vakuutuksenantaja voi kohtuullisin järjestelyin torjua vakuutuksen hakijan maksuvyöttömyydestä aiheutuvan taloudellisen riskin olennaisilta osin.

38 §

Vakuutusmaksun suorittaminen

Vakuutusmaksu on suoritettava kuukauden kuluessa siitä, kun vakuutuksenantaja on lähettänyt vakuutuksenottajalle vakuutusmaksua koskevan laskun. Ensimmäistä maksua ei kuitenkaan tarvitse suorittaa ennen vakuutuksenantajan vastuun alkamista, ellei maksun suorittaminen ole vakuutusehtojen mukaan vakuutuksenantajan vastuun alkamisen edellytys, eikä myöhempiä maksuja ennen sovitun vakuutusmaksukauden tai vakuutuskauden alkamista, ellei tästä ole 38 a §:n mukaisesti toisin sovittu. Jos vakuutuksenantajan vastuu alkaa joltakin osin myöhemmin, tätä osaa koskevaa vakuutusmaksua ei tarvitse suorittaa ennen vastuun alkamista.

— — — — —

38 a §

Vakuutusmaksun erääntyminen ennen vakuutuskauden alkamista

Vakuutusehdoissa voidaan vakuutussopimusta solmittaessa määrätä, jos siihen vakuutetun maksuhäiriömerkintöjen tai muun vakuutetun maksukykyyn liittyvän erityisen syyn vuoksi on aiheutta, että vakuutusmaksu on suoritettava aikaisintaan 14 päivää ennen uuden vakuutusmaksukauden tai vakuutuskauden alkamista.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

Lakialoite LA 31/2018 vp

Helsingissä 28.6.2018

Maria Tolppanen sd
Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Katja Taimela sd
Suna Kymäläinen sd
Johanna Karimäki vihr
Katja Hänninen vas
Jari Myllykoski vas
Eeva-Johanna Eloranta sd
Lauri Ihalainen sd
Pia Viitanen sd
Hanna Sarkkinen vas
Ville Skinnari sd
Matti Semi vas
Krista Kiuru sd
Sirpa Paatero sd
Tarja Filatov sd
Ilkka Kanerva kok
Pertti Salolainen kok
Maria Guzenina sd
Juha Rehula kesk
Silvia Modig vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Peter Östman kd
Jukka Kopra kok
Mika Niikko ps
Pilvi Torsti sd
Satu Taavitsainen sd